

2014-2024 Yılları Arasında Rusya'nın Siyasi Sisteminde Merkezileşme ve Kurumsal Dönüşüm

Centralization and Institutional transformation in Russia's Political System (2014-2024)

Svetlana Baturina¹ | Ömer Faruk Karaman²

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

¹ Yüksek Lisans Öğrenci,
Çanakkale On Sekiz Mart
Üniversitesi,
Çanakkale/Türkiye
ORCID: [0009-0002-6102-2134](https://orcid.org/0009-0002-6102-2134)
E-Mail:
ana.baturina2022@inbox.ru

² Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale
Onsekiz Mart Üniversitesi,
Çanakkale, Türkiye
ORCID: [0000-0003-0353-9805](https://orcid.org/0000-0003-0353-9805)
E-Posta:
omerfaruk.karaman@comu.edu.tr

Sorumlu Yazar:

Ömer Faruk Karaman

Haziran 2026

DOI: [10.5281/zenodo.21081220](https://doi.org/10.5281/zenodo.21081220)

Makale Geliş Tarihi: 17/05/2026

Makale Kabul Tarihi: 31/05/2026

Citation:

Baturina, S., & Karaman, Ö. F.
(2026). 2014-2024 yılları arasında
Rusya'nın Siyasi sisteminde
merkezileşme ve kurumsal
dönüşüm. *GAB Akademi*, 6(1), 30-
43.

Öz

Bu araştırmanın amacı, 2014-2024 yılları arasında Rusya'nın siyasi sistemindeki dönüşümün analiz edilmesi ve kamu-özel yaşamın temel alanlarını etkileyen merkezileşme süreçleri ile kısıtlayıcı mevzuatın genişlemesinin incelenmesidir. Kamu faaliyetleri ve bilgi alanı üzerindeki kontrolün güçlendirilmesi, "aşırılık" faaliyetleri, "istenmeyen örgütler" ve "yabancı ajanlar" ile ilgili yasaların genişletilmesi ve sertleştirilmesi Kırım'ın ilhakı döneminde başlamış, ancak en yüksek yoğunluğa Özel Askeri Operasyonun başlamasından sonra ulaşmıştır. Araştırmanın metodolojik temelini, siyasi sistemi iç ve dış çevrenin etkisi altında işleyen birbirine bağlı kurumlar ve iktidar mekanizmalarının bir bütünü olarak ele almaya imkân sağlayan D. Easton ve G. Almond'un sistem ve yapısal-fonksiyonel yaklaşımları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, iktidar yetkilerinin dağılımındaki değişiklikler, cumhurbaşkanlığı iktidarını meşrulaştıran kurumların dönüşümü ve siyasi kontrol mekanizmalarının gelişimi analiz edilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, V. Putin dönemindeki reformlar temel siyasi kurumların özerkliğinin sınırlandırılmasına yol açmıştır. 2020 Anayasa reformu sonucunda parlamentonun yetkilerinin resmî olarak genişletilmesine rağmen, Federasyon Konseyi ve Devlet Duması bağımlı konumlarını korumuş, yargı sistemi ise daha az özerk hale gelmiştir. Ayrıca, Cumhurbaşkanına bağlı ek kurumların- Cumhurbaşkanlığı İdaresi, Devlet Konseyi ve Rosgvardiya oluşturulduğu tespit edilmiş, bu durum kuvvetler ayrılığı sistemini zayıflatmış ve yürütme merkezinin hâkimiyetini güçlendirerek cumhurbaşkanlığı iktidarını artırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Siyasal Sistem, Merkezileşme, Başkanlık Sistemi.

Abstract

The aim of this study is to analyze the transformation of Russia's political system during the period 2014-2024, as well as to examine the processes of power centralization and the expansion of restrictive legislation affecting key aspects of socio-political life. The strengthening of control over public activity and the information space, as well as the expansion and tightening of laws on extremist activity, "undesirable organizations," and "foreign agents," began during the period of Crimea's annexation, but reached its highest intensity after the start of the Special Military Operation. The methodological framework of the study is based on the systemic and structural-functional approaches of D. Easton and G. Almond, which allow the political system to be viewed as a set of interconnected institutions and mechanisms of power functioning under the influence of both internal and external environments. Within the study, changes in the distribution of governmental powers, the transformation of institutions legitimizing presidential authority, and the development of political control mechanisms are analyzed. According to the results of the study, reforms during V. Putin's rule led to a restriction of the autonomy of key political institutions. Despite the formal expansion of parliamentary powers following the 2020 constitutional reform, the Federation Council and the State Duma have remained in a dependent position, while the judicial system has become less autonomous. In addition, the formation of additional institutions controlled by the president - such as the Presidential Administration, the State Council, and the National Guard (Rosgvardiya) - has been identified, which weakens the system of checks and balances, contributes to the dominance of the executive center, and strengthens presidential power.

Keywords: Russia, Political System, Centralization, Presidential System

1. Giriş

Günümüzde bilimsel literatürde siyasi sistemlerin yapısı ve işleyişi yalnızca kurumsal düzeyde değil, aynı zamanda dış çevreyle etkileşim ve siyasal aktörlerin davranışları bağlamında da ele alınmaktadır. Bu nedenle siyasi sistem, birbirleriyle bağlantılı unsurlardan oluşan ve dış çevre ile sürekli etkileşim halinde bulunan karmaşık bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada siyasi sistemin analizi için teorik temel olarak sistem ve yapısal-fonksiyonel yaklaşımlar kullanılmakta, özellikle D. Easton'ın sistem modeli (Easton, 1993: 116-119) ve G. Almond'un yapısal-fonksiyonel modeli (Almond, 1997: 594) esas alınmaktadır. Bu yaklaşımların kullanımı, siyasi sistemin daha geniş bir çerçevede kurumlar ve işlevler bütünü olarak ele alınmasını mümkün kılmakta ve aynı zamanda onun dış ve iç krizlere uyum sağlama kapasitesini incelemeye imkân vermektedir.

Kurumsal çalışmaların yanı sıra siyasal meşrulaştırma konularına da önemli ölçüde odaklanılmakta. Bu kapsamda seçim mekanizmaları, medya alanı ve iktidarın konsolidasyonuna katkı sağlayan dış politika faktörleri bu kapsamda değerlendirilmektedir. Rusya'daki akademik literatürde Rusya Federasyonu'ndaki yönetim biçiminin tanımlanmasına ilişkin ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır. Araştırmacıların bir kısmı Rusya sistemini başkanlık cumhuriyeti olarak değerlendirerek devlet başkanının baskın rolüne ve yürütmenin ona tabiiyetine vurgu yapmaktadır. Diğer yazarlar ise başkan ile parlamento arasında yetkilerin biçimsel olarak paylaşıldığını belirterek sistemi yarı başkanlık modeli olarak tanımlamaktadır. Üçüncü grup araştırmacılar ise Rusya sistemini süper başkanlık tipi olarak ele almakta ve gücün fiilen devlet başkanının elinde yoğunlaştığını, parlamentonun ise sınırlı denetim kapasitesine sahip olduğunu belirtmektedir (Avakyan, 2003; Bobrova, 2013; Ovchinnikova, 2009; Taraban, 2014; Novosti Rossii, 2011; Solomanina, 2007; Khudoley, 2010).

Bu çalışmada ele alınan 2014-2024 dönemi, Rusya siyasi sisteminin dönüşümünde önemli bir aşama olmuştur. 2014 yılında Kırım'ın ilhaki ile bağlantılı olaylar ile ardından gelen dış ve iç politika süreçleri, başkanlık merkezinin güçlenmesine ve iktidarın merkezileşmesine katkı sağlamıştır. Kurumsal değişimlerin kilit aşaması ise 2020 yılında Rusya Anayasası'nda yapılan değişikliklerin kabul edilmesi olmuş ve bu süreç başkanın yetkilerini genişletmiş ve pekiştirmiştir. Rusya'daki yönetim biçimine ilişkin çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen, akademik literatürde ortak bir yorum yaklaşımı hâlâ mevcut değildir. Ayrıca çalışmalar çoğu zaman parçalı bir nitelik taşımakta ve siyasi sistemin farklı yönlerini birbirinden bağımsız şekilde ele almaktadır. Günümüzde 2014-2024 döneminde Rusya'da iktidarın fiili merkezileşme mekanizmalarının bütüncül bir süreç olarak yeterince incelenmediği görülmektedir. Bu durum, söz konusu süreçlerin sistem yaklaşımı çerçevesinde daha ileri düzeyde analiz edilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, 2014-2024 döneminde Rusya siyasi sisteminin dönüşümünü iktidarın merkezileşme süreçleri ve kurumsal değişimler üzerinden analiz etmektir. Temel araştırma sorusu ise, 2014-2024 döneminde Rusya'da iktidarın hangi mekanizmalar aracılığıyla merkezileştiği ve bunun siyasi sistemin işleyişine nasıl yansıtıldığıdır.

2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, ayrıca belge analizi ve betimleyici yöntemlerden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında Rusya'nın siyasi sisteminin dönüşümü, iktidarın merkezileşmesi ve kurumsal dönüşüm süreçleriyle ilgili akademik çalışmalar, anayasal değişiklikler, resmî belgeler ve güncel siyasi süreçler incelenmiştir.

Araştırmanın teorik temeli sistem yaklaşımı ve yapısal-fonksiyonel yaklaşıma dayandırılmıştır. Bu bağlamda David Easton'ın sistem modeli ve Gabriel Almond'un yapısal-fonksiyonel yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmada özellikle 2014-2024 döneminde Rusya'daki anayasal değişikliklerin analizi ve siyasi karar alma süreçlerinde yürütme erkinin güçlendirilmesine odaklanılmıştır.

Elde edilen veriler karşılaştırmalı ve betimleyici analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiş, ayrıca siyasi sistemin dış ve iç krizlere uyum sağlama kapasitesi değerlendirilmiştir. Araştırmada siyasi sistem, kurumlar, siyasi aktörler, hukuki normlar ve meşrulaştırma mekanizmalarından oluşan bütüncül bir yapı olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda devlet kurumlarının yanı sıra siyasi partiler, medya ve iktidarın meşruiyetini oluşturan mekanizmalar da analiz edilmiştir.

3. 2014 yılına kadar Rusya siyasi sisteminin kurumsal yapısı

Rusya'nın anayasal modeli, başkanlık ve parlamenter sistemlerin bazı unsurlarını birleştirmektedir. Ancak denge ve denetleme mekanizmaları büyük ölçüde biçimsel bir nitelik taşımaktadır. Rusya Devlet Duması'nın Başbakan adayının onaylanmasına katılımına ve güvensizlik oyu verme imkânına rağmen, Hükümet fiilen görevden alma ve parlamentoyu feshetme yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur (Tikhomirova, 1999: 150-151). Anayasa Cumhurbaşkanı'na resmî olarak yürütme organının başı olarak tanımlanmasa da, yetkilerinin analizi devlet başkanının yönetim sisteminde baskın bir konumda olduğunu göstermektedir. Cumhurbaşkanı bakanların atanması ve görevden alınmasını gerçekleştirir, Hükümet toplantılarına başkanlık eder, Hükümet kararlarını iptal eder ve bazı federal yürütme organlarının faaliyetlerini yönetir. Ayrıca "güvenlik" kurumları doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlıdır. Bu durum iktidarın merkezleşmesini daha da güçlendirmektedir (Kondrashev, 2018: 40).

Oluşmuş kurumsal yapı, seçimlerin ve parti sisteminin işleyişinin özelliklerini belirlemiştir. Biçimsel demokratik kurumların varlığını sürdürmesine rağmen, Rusya'daki seçimler sınırlı siyasal rekabet koşullarında esas olarak iktidarın meşrulaştırılması işlevini yerine getirmiştir (Hobta, 2013: 112-113). Parti sistemi de büyük ölçüde biçimsel bir karakter taşımış. Siyasi partiler yürütme organının oluşumu ve karar alma süreçleri üzerinde etkide bulunma konusunda sınırlı imkânlarla sahip olmuştur. Siyasal süreç üzerindeki temel etki aktörleri bürokrasi, büyük iş dünyası ve devlet aygıtı olmuştur (Ivanova, 2015: 76). Rusya siyasi sisteminin gelişiminde biçimsel kurumlar ile gayriresmî pratiklerin birleşimi önemli bir rol oynamıştır. Siyasi aktörler arasındaki gayriresmî etkileşim mekanizmaları, iktidarın kişiselleşmesi ve başkanlık merkezinin baskınlığı, başkanlıkçılığın daha da güçlenmesine ve iktidarın merkezleşmesine katkı sağlamıştır (Shkel, 2014: 1582-1585).

V. Putin'in 2000'li yılların başında iktidara gelmesinin ardından, merkezleşmeyi güçlendirmeye ve "iktidarın dikey yapısını" oluşturmaya yönelik devlet yönetimi sistemi reformu gerçekleştirilmiştir. Başkanlık kurumunun rolü ile birlikte, Cumhurbaşkanlığı İdaresi, bölgesel elitler ve kitle iletişim araçları dahil olmak üzere başkanlık iktidarının desteklenmesi ve meşrulaştırılmasını sağlayan yapıların rolü de artmıştır (Zhabrov, 2010: 231-232). Sınırlı siyasal çoğulculuk ve baskın partiye dayalı sistemin nihai biçimini alması 2003-2008 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu dönemde başkanlık kurumu ile "Birleşik Rusya" partisi arasındaki bağ güçlenmiş, bu da iktidarın Cumhurbaşkanı etrafında daha da yoğunlaşmasına katkıda bulunmuştur. Sonuç olarak 2014 yılına gelindiğinde Rusya'da, baskın konumu Cumhurbaşkanı'nın elinde bulunan merkezleşmiş bir siyasi sistem oluşmuştur.

4. 2014-2024 yılları arasında iktidar yetkilerinin merkezleşmesi ve yeniden dağılımı

4.1. Başkanlık merkezinin güçlendirilmesi

V. Putin'in 2000'li yılların başında iktidara gelmesiyle birlikte Rusya'da giderek dikey olarak bütünleşmiş bir yürütme sistemi ve baskın parti kurumu oluşmaya başlamıştır. Federal merkezin güçlendirilmesine yönelik ilk adımlardan biri, federal bölgelerin ve başkanlık yetkili temsilcilikleri kurumunun oluşturulması ile bölgesel mevzuatın federal normlara uyumlu hâle getirilmesi olmuştur. Federal Meclisin üst kanadı olan Federasyon Konseyi'nin reformu da bölgesel aktörlerin federal yasama

süreci üzerindeki etkisini sınırlamıştır. 2004 yılında bölgesel yönetim başkanlarının seçimle belirlenmesi sistemi kaldırılarak fiilen atama sistemine geçilmiş, 2000'li yılların ikinci yarısında ise "valilerin partililiği" modeli yerleşmiştir. Bu modelde çoğunluk partisi olan "Birleşik Rusya" tarafından aday gösterilen kişiler avantaj elde etmiştir. Sonuç olarak 2000'li yıllarda, yürütme organının hem federal hem de bölgesel düzeyde temsilî organlar üzerindeki kontrolünü güçlendiren "iktidarın dikey yapısının" temel unsurları oluşturulmuştur (Plyaskin, 2014).

2010'lu yıllarda başkanlık yetkilerinin genişlemesi ve başkanlık merkezinin güçlendirilmesi süreci devam etmiştir. Devlet başkanının yetkilerinin genişlemesi birçok yarı-başkanlık rejiminde görülen bir durum olsa da, Rusya'nın özelliği, Rusya Federasyonu Hükümeti ve Federal Meclis tarafından etkili denge ve denetleme mekanizmalarının bulunmamasıdır. İncelenen dönemde başkan, yalnızca siyasi değil ekonomik alanda da ek yetkiler elde etmiş. Bu durum özellikle 2020 anayasa değişikliklerinden sonra belirginleşmiştir. Başkanlık gücünün güçlendirilmesinin aşamalarından biri, 2014 yılı mevzuat değişiklikleri olmuştur. Bu değişiklikler başkanın savcılık denetimi alanındaki yetkilerini genişletmiştir. Devlet başkanı, yalnızca başsavcı değil, başsavcı yardımcılarını, federal birimlerin savcılarını ve diğer savcılarını (şehir ve ilçe savcılarını hariç) adaylarını önerme yetkisini elde etmiştir. Bu durum savcılığın kurumsal özerkliğini zayıflatmış ve güç dengesinin başkanlık merkezi lehine yeniden dağıtılmasına yol açmıştır (Yumanova, 2019: 186-193).

Kurumsal dönüşümün kilit aşaması, 2020 anayasa değişiklikleri olmuştur. Bu değişiklikler başkan, hükümet ve parlamento arasındaki etkileşim mekanizmasını önemli ölçüde değiştirmiştir. Anayasada, başkanın yalnızca Hükümet toplantılarına başkanlık etme yetkisi değil, yürütme organı üzerinde genel yönlendirme yetkisi de güvence altına alınmıştır. Devlet Duması'nın hükümet üyelerinin onaylanmasındaki rolü biçimsel olarak genişlemiş olsa da, temel kadro ve örgütsel kararlar yine başkanın elinde kalmıştır. Devlet başkanı, tüm kabinenin istifası olmaksızın Başbakanı görevden alma ve federal yürütme organlarının yapısını değiştirme yetkisini elde etmiştir. Sonuç olarak, karma cumhuriyet unsurlarının biçimsel olarak korunmasına rağmen, yönetim mekanizmaları giderek başkanlık merkezi etrafında yoğunlaşmıştır (Bobrova, 2021: 136).

Değişiklikler Rusya Federasyonu Hükümeti'nin kamu iktidarı sistemindeki konumunu da etkilemiştir. Hükümet, yürütme organının en yüksek kurumu statüsünü korusa da, faaliyetleri giderek artan biçimde başkanın siyasi iradesine tabi hâle gelmiştir. Hükümet karar ve düzenlemelerinin yalnızca Anayasa ve federal yasalara değil, aynı zamanda başkanın talimatlarına da uygun olması gerekmiştir. Ayrıca federal yürütme organlarının önemli bir kısmı, özellikle "güvenlik bloğu", doğrudan devlet başkanına bağlı kalmıştır. Tüm bunlar, denge ve denetleme mekanizmalarının başkanlık lehine değiştiğini göstermiştir (Zanko, 2020: 7-19).

Başkanlık merkezinin güçlenmesinde Federasyon Konseyi'nin dönüşümü de önemli rol oynamıştır. 2014 yılında getirilen "başkanlık kotası" senatörleri, devlet başkanının üst meclis üzerindeki etkisini artırmıştır. 2020 anayasa reformu bu kotayı genişletmiş ve ömür boyu senatörlük kurumunu getirmiştir. Üst düzey devlet görevlilerinin atanması ve görevden alınmasında başlatıcı aktörün başkan olması ve Federasyon Konseyi'nin yürütme organına bağımlı yapısı nedeniyle, yetkilerinin genişlemesi büyük ölçüde biçimsel kalmış ve parlamenter denetimi güçlendirmemiştir (Bobrova, 2021).

Kurumsal dönüşümün bir diğer önemli unsuru Rusya Federasyonu Devlet Başkanlığı İdaresi'nin güçlenmesidir. Biçimsel olarak yardımcı bir kurum olmasına rağmen, Başkanlık İdaresi giderek karar alma ve devlet organlarının koordinasyonunda kilit merkezlerden biri hâline gelmiştir. Başkan kararnemeleriyle bağlantılı veya başkanın başkanlık ettiği toplantılarda ele alınan hükümet düzenleyici işlem taslakları, onay için Başkanlık İdaresi'ne gönderilmiştir. Bu durum, hükümetin bağımsızlığının azalmasına ve yürütme üzerinde başkanlık kontrol mekanizmalarının genişlemesine işaret etmiştir (Medvedeva, 2021: 507-514).

Başkanlık merkezinin güçlenmesine katkı sağlayan ek bir unsur, 2020 yılında Devlet Konseyi'nin anayasal düzeyde düzenlenmesi olmuştur. Devlet Konseyi'nin temel görevleri, devlet politikasının temel

yönlerinde başkana destek sağlamak ve devlet yapılanmasına ilişkin öneriler hazırlamaktır. Ancak bu organın yetkileri oldukça geniş tanımlanmış ve kısmen Hükümet ile parlamentonun yetki alanlarıyla örtüşmüştür. Bu da sorumluluk sınırlarının belirsizleşmesine yol açmıştır. Devlet Konseyi'nin yapısının belirlenmesi ve faaliyet yönlerinin tespiti tamamen başkana bağlıdır. Bu durum kamu iktidarı sistemi üzerindeki başkanlık etkisini daha da artırmıştır (Yukhtarova, 2025: 41-49).

İktidarın merkezileşme sürecinde önemli bir rol, 2016 yılında Federal Ulusal Muhafızlar Servisi'nin (Rosgvardiya) kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. Yeni güvenlik yapısı doğrudan başkana bağlıdır ve iç güvenlik sisteminin kontrolünde ek bir araç hâline gelmiştir. Rosgvardiya'nın oluşturulması, başkanın güvenlik bloğu üzerindeki etkisini artırmış ve iç denetim mekanizmalarının başkanlık merkezinde yoğunlaşmasına katkı sağlamıştır (Bazhenov, 2021: 131).

Kurumsal değişimlere paralel olarak, devlet politikasının stratejik yönlerinin belirlenmesinde başkanın rolü de güçlenmiştir. 2012 yılından itibaren V. Putin, ülkenin sosyal-ekonomik, demografik ve bilimsel gelişimine ilişkin temel hedefleri belirleyen program niteliğindeki "Mayıs kararnamelerini" düzenli olarak imzalamıştır. Bu uygulama, devletin önceliklerinin belirlenmesinde ve stratejik yönetimde başkanın merkezi rolünü göstermektedir (TASS, 2024).

Böylece 2014-2024 döneminde Rusya'da iktidarın merkezileşmesi ve başkanın yetkilerinin genişlemesi süreci devam etmiştir. Anayasal reformlar, federal ilişkilerin dönüşümü, yürütme üzerindeki kontrolün güçlendirilmesi ve başkanlık yönetim mekanizmalarının gelişimi "iktidarın dikey yapısının" daha da pekişmesini sağlamıştır. Sonuç olarak, siyasi ve yönetsel işlevlerin önemli bir kısmı başkanlık merkezi etrafında yoğunlaşmıştır. Aynı zamanda bu dönemdeki kurumsal değişiklikler, iktidarın kişiselleşmesi ve V. Putin'in siyasi liderliğinin meşrulaştırılmasıyla yakından bağlantılı olmuş. Bu da kamu iktidarı sisteminde başkanlık merkezinin hâkimiyetine dayalı bir yönetim modelinin oluşmasına katkı sağlamıştır.

4.2. Parlamentonun ve yargı erkinin işlevlerindeki değişim

Rusya parlamentosu, halkı temsil eden ve ilgili yetkilerle donatılmış yasama ve temsil organı olan devlet iktidarının bir kurumudur. RF Anayasası'nın 95. maddesine göre parlamento iki meclisten oluşur: Federasyon Konseyi (üst meclis) ve Devlet Duması (alt meclis). Federal Meclis'in iki meclisli yapısı, Anayasa'da güvence altına alınan temsil işlevinden kaynaklanmaktadır: Federasyon Konseyi Rusya Federasyonu'nun öznelerini temsil ederken, Devlet Duması Rusya Federasyonu vatandaşlarını temsil etmektedir (Khabrieva, 2013: 55).

2014 yılında, bir dizi siyasi partinin (bunlar arasında "Birleşik Rusya" ve LDPR de bulunmaktadır) önerisiyle başlatılan anayasal dönüşümler sonucunda, Federasyon Konseyi'nin yapısına her bölgeden gelen iki temsilcinin yanı sıra RF Başkanı tarafından atanan temsilciler de eklenmiştir (üst meclisin toplam yapısının %10'una kadar) (Alekshev, 2021: 16). 2020 anayasa reformu, başkanlık kotasını 30 senatöre yükseltmiş (14 Mart 2020 tarihli değişikliklerden sonra Federasyon Konseyi üyeleri "senatör" olarak yeniden adlandırılmıştır) ve ayrıca başkana yedi senatörü ömür boyu atama yetkisi vermiştir. Sonuç olarak Federasyon Konseyi yalnızca "bölgeler meclisi" statüsünü kaybetmiş ve federal ile bölgesel katılımı birleştiren karma bir oluşum organına dönüşmüştür. Bu bağlamda yapısının genişletilmesi, 2000'li yıllarda başlayan iktidar dikeyinin güçlendirilmesi sürecinin devamı olarak değerlendirilmektedir (Avdeev, 2021: 10).

2020 değişiklikleri ayrıca Federasyon Konseyi'nin yetki alanını genişletmiş. Bu kapsamda eski cumhurbaşkanının dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin kararlara katılım da buna dâhil edilmiştir. Yüksek yargı organlarının (Anayasa ve Yüksek Mahkeme) oluşturulmasına ilişkin yetkileri netleştirilmiş, ayrıca savcılığın oluşum süreci değiştirilmiştir: Cumhurbaşkanı, Federasyon Konseyi ile istişare ederek Başsavcı, yardımcıları ve RF'nin federal birimlerinin savcılarının atanması ve görevden

alınmasını gerçekleştirmektedir. Oysa daha önce Federasyon Konseyi bu alanlarda daha bağımsız bir role sahipti. Değişikliklerden sonra yetkilerinin fiilen azaltılması, meclisin kurumsal özerkliğinin zayıfladığını göstermektedir (Shekhovtsov, 2021: 36-38).

2000'li yılların başından itibaren Rusya'nın siyasi sistemi, V. Putin'in iktidara gelişi ve "iktidarın dikey yapısı" yoluyla devletin güçlendirilmesi kursunun ilan edilmesiyle birlikte önemli değişimler geçirmiştir. Bu amaçla, seçim alanında hâkimiyet sağlayan, yönetilebilir tek bir "iktidar partisi" olan "Birleşik Rusya" oluşturulmuştur. Seçim ve parti sistemleri ile parlamentonun yapısı ve iç organizasyonu önemli ölçüde değiştirilmiştir.

Devlet Duması Konseyi yeniden düzenlenmiş. Fraksiyon liderleri yerine Konsey'e Devlet Duması Başkanı ve yardımcılarını dâhil edilmiştir, danışma işlevleri ise yalnızca komite ve komisyon başkanlarında kalmıştır. Bu durum idari ve siyasi işlevlerin fiilen birleşmesine ve parlamentonun denetim rolünün zayıflamasına yol açmıştır. Sonuç olarak, "Birleşik Rusya" parti dikeyine entegre edilmiş, hiyerarşik ve merkezî bir Devlet Duması yönetim sistemi oluşturulmuştur ve bu yapı büyük ölçüde günümüzde de devam etmektedir. Alt mecliste partinin baskınlığı, Cumhurbaşkanlığı İdaresi'nin yasama sürecini onun üzerinden kontrol etmesini mümkün kılmaktadır (Nisnevich, 2014).

Rusya siyasi sisteminin bir çelişkisi de özel olarak dikkat çekmektedir: orantılı seçim sistemi biçimsel olarak partilerin gelişimini teşvik ederken, güçlü başkanlık ve yürütme erkini baskınlığı onların gerçek etkisini sınırlamaktadır. Sonuç olarak partiler büyük ölçüde bağımsız aktörler olmaktan ziyade iktidarın siyasi destek unsurları işlevi görmektedir. Bu da genel olarak parti sistemine duyulan güveni azaltmaktadır (Maznikov, 2023: 987). 2020 değişiklikleri, parlamentonun ikincil konumunu pekiştirmiş ve devlet iktidarı sisteminde başkanın rolünü güçlendirmiştir. Devlet Duması hükümetin oluşturulmasına biçimsel olarak katılsa da, başkan belirli koşullar altında (örneğin önerilen bakan adaylarının üç kez reddedilmesi durumunda alt meclisi feshetme hakkı dâhil) temel yetkilerini korumuştur. Bu değişiklikler, sınırlı parlamenter işlevlerle birlikte başkanlık yetkilerinin genişlemesini göstermektedir. Parlamento ise hem yasama hem de temsil işlevini sürdürmekte, farklı toplumsal grupların çıkarlarını ifade etmektedir.

Güçler ayrılığı sisteminde yargı erki, yasallığın ve erkler arasındaki dengenin garantörü olarak kabul edilmektedir. Ancak Rusya sisteminde, yüksek yargı organlarının oluşturulmasında başkanın önemli etkisi devam etmekte, bu durum yargı bağımsızlığı ve denge-denetim sisteminin istikrarı konusunda sorular doğurmaktadır (Nadin, 2020: 110-118). Fiilen başkan, Anayasa ve Yüksek Mahkeme dâhil olmak üzere yüksek mahkemelerin yapısını belirlemekte, Federasyon Konseyi ise adayları onaylamaktadır. 2020 reformundan sonra başkan, temyiz ve istinaf mahkemesi hâkimlerinin görevlerinin sona erdirilmesini başlatma konusunda ek yetkiler elde etmiştir. Daha önce bu tür süreçler büyük ölçüde Anayasa Mahkemesi kararlarına dayanıyordu ve bu durum yargı bağımsızlığını daha yüksek düzeyde garanti ediyordu. Yeni prosedür, yargı sisteminin yürütme erkine bağımlılığını artırmıştır (Arkhipov, 2022: 10-12).

2020 yılında gerçekleşen kapsamlı değişikliklere rağmen, parlamentonun devlet iktidarı sistemindeki yeri ve rolü esas itibarıyla değişmemiştir. Başkan, hükümet üzerinde genel yönlendirme dâhil olmak üzere yürütme erki üzerindeki temel etkisini korumuş. Başbakan ise başkana karşı sorumlu olmaya ve onun tarafından görevden alınabilmeye devam etmiştir. Bu durum, yönetim biçiminin giderek hem de facto hem de de jure olarak başkanlık modelinin güçlenmesi yönünde kaydığını göstermektedir (Alekseev, 2022: 13-31). 2014 değişiklikleri, 2020 anayasa reformuna hazırlık aşaması olmuş ve başkanlık yetkilerini pekiştirip genişletmiştir. Biçimsel olarak parlamentonun lehine bazı değişiklikler yapılmış olsa da, pratikte bu durum onun rolünü güçlendirmemiştir. Güncel denge ve denetim sistemi statik bir nitelik taşımakta, erkler arasında gerçek bir denge sağlamamakta ve bu da başkanlık merkezinin daha da güçlenmesine ve parlamentonun ile yargının bağımsızlığının sınırlandırılmasına yol açmaktadır (Zuev, Bakhlov, 2023: 74-79).

4.3. İktidar partisi ve sistemik muhalefet

Rusya parti sisteminin gelişim özelliklerini açıklamak için iki temel yaklaşım ayırt edilebilir. Birinci yaklaşım, “aşağıdan” gelen sosyal ve kültürel faktörlere odaklanır: sivil toplumun zayıflığı, sınıf kimliğinin belirsizliği, düşük düzeyde vatandaş katılımı ve parti temelli siyasal katılım biçimine yönelik kalıcı güvensizlik. İkinci yaklaşım ise “yukarıdan” kurumsal tasarıma odaklanır. Özellikle başkanın hükümet, parlamento ve yargı üzerinde baskın olduğu ve siyasi sürecin temel parametrelerini belirlediği “süper-başkanlık” niteliğindeki siyasal sistemdir (Makarenko, 2007: 43-57).

Bu yaklaşımlar eksojen niteliktedir. Bunun yanında, partilerin kendi davranışlarını analiz eden endojen yaklaşımlar da bulunmaktadır. Riggs ve Schraeder, SSCB’nin dağılmasının istikrarlı bir parti sisteminin evrimsel oluşumunu kestiğini ve toplumla olan bağını kopardığını belirtmektedir. Sonuç olarak parti sistemi elitler tarafından “yukarıdan” oluşturulmuş ve sonraki seçimler aracılığıyla pekiştirilmiştir. 2003-2004 seçim döngüsü üzerine yapılan çalışmalarda, elitist modelin tek baskın partili sistemin oluşumunu hızlandırdığı sonucuna varılmıştır. Böylece parti sistemlerinin analizi hem endojen hem eksojen faktörleri dikkate almalıdır. Ancak 2000’li yıllarda Rusya’da belirleyici olan eksojen faktörler olmuştur: partiler sistem kurucu bir unsur olmamış ve güç yapısı içinde ikincil bir konumda yer almıştır (Riggs, Schraeder, 2005: 141-151). Anayasal olarak Rusya Federasyonu siyasal çoğulculuğu ve çok partililiği güvence altına almakta, bu da biçimsel olarak siyasal çoğulculuk ilkesini yansıtmaktadır. Ancak pratikte çoğulculuk düzeyi sınırlıdır. 2000’li yıllarda şekillenen parti sistemindeki değişiklikler 2014-2024 döneminde de temelini korumuş, bu da sonraki dönüşümlerin önceki kurumsal eğilimlerin devamı olarak değerlendirilmesine imkân vermiştir (Mikhaleva, 2009: 87).

2000’li yılların başından itibaren devletin parti sistemi üzerindeki düzenleyici rolü güçlenmiştir. Özellikle siyasi partilere ilişkin mevzuat, partilerin sayısını azaltmayı ve federal ile bölgesel düzeyde seçimlere katılımı teşvik etmeyi hedeflemiştir. Bu durum yeni partilerin kurulmasını zorlaştırmış ve büyük siyasi aktörlerin konumunu güçlendirmiştir. 2001 yılında çeşitli hareketlerin birleşmesiyle “Birleşik Rusya” partisi kurulmuş, 2003 yılında ise seçim barajı %5’ten %7’ye yükseltilerek küçük partilerin temsili sınırlandırılmıştır. Sonuç olarak parti sayısı azalmış, seçimsel istikrar artmış ancak partilerin bağımsızlık düzeyi düşmüştür. Bu süreçte partiler, toplumsal çıkarların ifade edilmesinden ziyade seçmenlerin elitler lehine mobilize edilmesi işlevini üstlenmiştir (Kostyukov, 2002: 168-171). Devam eden süreçte siyasal alanın konsolidasyonu, “Birleşik Rusya’nın” iktidarın temel dayanağı olarak rolünün güçlendirilmesiyle gerçekleşmiştir. Parti, parlamentoda başkanlık ve hükümet girişimlerine destek sağlayarak ekonomik ve sosyal reformların hayata geçirilmesine katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda parti kurumlarına duyulan güvenin azalması gözlenmiş. Toplumun önemli bir kısmı partileri zayıf ve biçimsel yapılar olarak değerlendirirken, ana siyasi yönelim merkezi olarak başkan kalmaya devam etmiştir (Gorshkov, Krumm, Petukhov, 2008).

“Birleşik Rusya”, siyasi konsolidasyonun temel aracı haline gelmiş, yasama girişimlerinin geçmesini sağlamış ve federal ile bölgesel düzeyde iktidarın dikey yapısını desteklemiştir. Bölgesel örgütlenmeleri federal politikaların uygulanmasında ve sosyal gerilimin azaltılmasında önemli rol oynamıştır. Parti ayrıca merkezileşmiş yönetime dayalı bir siyasi kültürün oluşumuna ve yönetici kadroların yetiştirilmesine katkı sağlamıştır (Polovnikov, 2020: 56-58). Bununla birlikte “Birleşik Rusya” tipik bir iktidar partisi olarak değerlendirilmektedir. Parti, siyasi hattın taşıyıcısı olarak hareket etmekte, idari kaynaklara sahip olmakta ve parlamenter faaliyette, komisyonların yönetimi dâhil olmak üzere baskın rol oynamaktadır. Bu durum, esasen prosedürel ve kısa konuşmalara odaklanan milletvekili söyleminde de görülmektedir. Aynı zamanda parti, yürütme erkinin kontrolü altında bulunan ve tam özerkliğe sahip olmayan sistem içi bir unsur olarak konumlanmaktadır (Sulimov, 2022: 58-73; Sakwa, 2012). 2000’li yıllardan itibaren parti sisteminin oluşumunda kilit rol başkana ait olmuştur. Başkan, idari ve kurumsal reformlar yoluyla iktidarın dikey yapısını güçlendirmiştir. “Birleşik Rusya” bu yönetim modelinin ana

siyasi destek aracı haline gelmiştir. 2014-2024 döneminde bu yapı genel olarak korunmuş, bununla birlikte baskın partinin rolü daha da güçlenmiş ve sistemik muhalefetin sadakati pekişmiştir.

Baskın partiye ek olarak sistemik muhalefet partileri de faaliyet göstermektedir: KPRF, LDPR ve “Adil Rusya”. 2000’li yılların başından itibaren tek baskın partili ve istikrarlı bir muhalefet partileri setine dayalı bir model oluşmuştur. Zamanla bu partilerin pozisyonları temel konularda birbirine yaklaşmış ve parti içlerinde istikrarlı milletvekili grupları oluşmuştur. Bu durum, sistem içinde kalma yönündeki çıkarlarını güçlendirmiş ve mevcut iktidara karşı daha uyumlu bir davranışı teşvik etmiştir (Panov, Sulimov, 2021: 516-535). Biçimsel olarak muhalefet partisi konumunda olsalar da, bu partiler tam anlamıyla bir siyasi rekabet oluşturamamaktadır. Temel kararlara etkileri sınırlıdır ve stratejik açıdan önemli konularda sıklıkla iktidarın pozisyonunu desteklemektedirler (Saetov, 2017: 21-23). Sonuç olarak Rusya’da, anayasal olarak güvence altına alınmış çok partililik ilkesi ile siyasi sürecin fiili işleyişi arasında bir ayrışma devam etmektedir. Partiler sınırlı bir işlev seti yerine getirmekte, tam anlamıyla siyasi rekabeti sağlamamakta ve devlet politikasının oluşumunu kayda değer ölçüde etkilememektedir. Böylece biçimsel çok partililik özelliklerinin korunduğu, ancak tek bir partinin baskın olduğu ve siyasi rekabetin sınırlı kaldığı bir sistem ortaya çıkmaktadır (Katz, 2006: 34-36; Stoner-Weiss, 2006: 182; Balzer, 2004: 46-50).

4.4. Rusya’da seçim politikasının evrimi

2000’li yıllarda şekillenen seçim politikası modeli, 2014-2024 döneminde de etkisini sürdürmüştür. Rusya’daki seçimler sıklıkla “özgür ancak eşit olmayan” seçimler olarak tanımlanmaktadır: biçimsel olarak muhalefet partilerinin ve adayların katılımı yasak değildir, ancak siyasal rekabetin yapısı, seçim sonucunun önceden belirlenmediği “demokratik belirsizliği” ortadan kaldırmaktadır. Bu sınırlı rekabet modelinde temel özellikler arasında yürütme erkinin seçim süreci üzerindeki önemli etkisi, seçimleri organize eden kurumların bürokratik yapılara bağımlılığı, parti ve adayların kaydına ilişkin yüksek düzeyde düzenleyici kontrol, partilerin faaliyetlerine yönelik idari müdahaleler (finansal ve mülkiyet boyutları dâhil) ve seçim komisyonları ile devlet organlarının kararlarına itiraz imkânlarının sınırlı olmasıdır (Murasheva, 2010; Duygurova, 2009).

Aynı zamanda incelenen dönemde, siyasi partilerin federal ve bölgesel düzeyde seçimlere katılımına yönelik kurumsal gereklilikler güçlendirilmiştir. En önemli sınırlamalardan biri “belediye filtresi” olup, belirli oranda belediye milletvekili ve yerel yönetim başkanının imzasının noter onaylı şekilde toplanmasını gerektirmektedir. Seçmen imzalarının toplanmasına ilişkin prosedür de yüksek düzeyde idari düzenlemeye tabi tutulmuştur (Kurochkin, 2020: 91-92). Ek sınırlamalar arasında seçim kampanyası propagandasına ilişkin karmaşık kurallar, kısaltılmış kampanya süreleri ve seçim hesaplarının açılması ile kullanımına dair katı şartlar yer almaktadır. Aday kaydının reddine karşı yargısal ve idari itiraz imkânları da kısa usul süreleri ve delil değerlendirme kriterlerindeki belirsizlik nedeniyle sınırlıdır (Kurochkin, 2020). Bu faktörlerin toplamı, seçim sürecinin asimetric yapısının temel özelliklerini ortaya koymaktadır: kampanyaların büyük ölçüde devlet medyasında tek taraflı biçimde yürütülmesi, devlet kaynaklarının doğrudan ve dolaylı olarak iktidar yanlısı adaylar lehine kullanılması, idari aygıtın iktidar partilerini desteklemek ve muhalefetin faaliyetlerini sınırlamak için devreye sokulması ve seçim uyuşmazlıklarının iktidar lehine değerlendirilme eğilimi (Gelman, 2005: 15-18).

V. Putin’in iktidarının güçlenmesinin ilk yıllarında, siyasi aktörler — parlamento, partiler, iş dünyası, medya ve bölgesel elitler — için yeni “oyun kuralları” sistemi oluşturulmuştur. Bu çerçevede aktörlere fiilen iki seçenek sunulmuştur: ya siyasi özerklikten vazgeçerek sisteme sadık bir konum benimsemek ya da muhalif kalıp siyasi rekabet kaynaklarına erişimin kısıtlanmasını kabul etmek. İlk seçenek iktidar yapısına entegrasyona yol açarken, ikinci seçenek aktörlerin siyasi alanda zayıflamasına ve hatta dışlanmasına neden olmuştur. Bu durum, muhalefetin medya, finansman ve eşit katılım mekanizmalarına erişiminin sınırlanması nedeniyle gerçek seçim rekabetinin keskin biçimde

daralmasına yol açmıştır (Gelman, 2004: 52-69). 2012 yılından itibaren seçim sisteminde idari kaynağın kullanımının sistematik olarak arttığı gözlemlenmektedir. Değişiklikler pasif seçilme hakkı koşullarını, gözlem ve oy sayım prosedürlerini, orantılı sistemin rolünün azaltılmasını ve seçim tarihlerinin değiştirilmesini kapsamış. Bazı durumlarda protesto seçmeninin katılımını azaltmıştır. 2019 yılından itibaren, özellikle COVID-19 pandemisi döneminde, kamu denetiminin ciddi şekilde sınırlı olduğu veya mümkün olmadığı alternatif oy kullanma biçimleri (uzaktan elektronik oy verme, çok günlük oy verme, seyyar oy verme) yaygınlaşmıştır. Aynı zamanda güçlü adayların adaylıktan dışlanması uygulaması artmış, imza toplama şartlarının sıkılaştırılması ve kayıt reddi gerekçelerinin genişletilmesi bu süreci desteklemiştir. Ek olarak, medya alanında iktidar yanlısı adayların baskınlığı yerleşmiştir. 2012-2018 döneminde seçim hilelerinin düzeyi önceki döneme göre daha düşük olsa da önemli seviyede kalmış ve 2024 başkanlık seçimlerinde yeniden artarak özellikle yüksek bir seviyeye ulaşmıştır (Golos, 2024).

4.5. Sınırlayıcı mevzuatın evrimi

İncelenen dönemde (2014-2024 yılları) Rusya'da, kamu-siyasal alan üzerindeki denetimin güçlendirilmesine yönelik sistematik bir hukuki sıkılaştırma sürecinin devam ettiği görülmektedir. Bu değişiklikler, "iktidarın dikey yapısının" inşasına yönelik çizginin mantıksal bir devamı niteliğinde olmuş ve siyasi faaliyetlerin, parti sisteminin ve toplumsal etkinliğin düzenlenmesine ilişkin yasal mekanizmaların genişlemesi şeklinde ortaya çıkmıştır.

Sıkılaştırmanın temel yönlerinden biri, vatandaşların barışçıl toplanma, miting, gösteri, yürüyüş ve protesto düzenleme anayasal hakkının kullanımının sınırlandırılması olmuştur. Bu alandaki temel düzenleyici normatif düzenleme, 19 Haziran 2004 tarihli ve 54-FZ sayılı "Toplantılar, mitingler, gösteriler, yürüyüşler ve protestolar hakkında" Federal Yasadır. Söz konusu yasa zaman içinde düzenli olarak değişikliklere uğramış ve içeriği önemli ölçüde dönüşmüştür. Toplumsal etkinliklerin bildirim esasına dayalı niteliğini biçimsel olarak korumakla birlikte, mevzuat aynı zamanda yetkili makamların bu etkinliklerin yer ve zamanını değiştirme yetkilerini genişletmiş, bu da fiilen kamu etkinliği üzerindeki idari denetimi artırmıştır. Buna ek olarak, belirlenen kuralların ihlali durumunda idari sorumluluğun kapsamı genişlemiş ve izin/koordinasyon mekanizmaları yeterince açık şekilde düzenlenmemiştir. Bu ikili yapı, hem toplumsal süreçlerin düzenlenmesinin karmaşıklaşmasını hem de devletin siyasi mobilizasyon üzerinde daha sıkı kontrol kurma eğilimini yansıtmaktadır (Nikitina, Seleznev, 2019: 40-43).

Devlet düzenlemesinde önemli bir sıkılaştırma özellikle 2022 yılından sonra gözlemlenmektedir. Bu durum, Ukrayna'daki Özel Askerî Operasyon (SVO) koşullarında politikanın mobilizasyon niteliğiyle bağlantılıdır. Bu dönemde bilgi politikası ve internet alanında kapsamlı kısıtlamalar getirilmiştir. Şubat 2022'den itibaren bağımsız medya kuruluşlarının erişimi engellenmiş ve bilgi kaynaklarına kısıtlamalar uygulanmıştır. Haziran ayında ise telekomünikasyon operatörlerine trafik kontrolüne yönelik teknik araçların kurulmasını zorunlu kılan bir yasa kabul edilerek devletin internet alanı üzerinde doğrudan kontrol imkânı güçlendirilmiştir. Aynı zamanda VPN hizmetlerine yönelik politika da sertleşmiş, bu hizmetlerin engellenmesi sistematik hâle gelmiş ve kısıtlamaları aşma yöntemlerine ilişkin bilginin yayılması yasaklanmıştır (BBC News Russia, 2025). SVO'nun başlamasının ardından bilgi yayılımına ilişkin sorumluluk alanında da ciddi bir yasal sertleşme yaşanmıştır. 4 Mart 2022 tarihinde, Rusya Silahlı Kuvvetlerinin faaliyetleri hakkında "bilerek yanlış bilgi" yayılmasına ilişkin idari ve cezai sorumluluk getiren federal yasalar kabul edilmiştir. Bu normların geniş ve belirsiz formülasyonu, devletin resmi pozisyonuyla örtüşmeyen çok sayıda ifadenin ihlal olarak değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Aynı zamanda, doğruluğu esas olarak devlet kaynaklarına dayandırılan bilgiler geçerli kabul edilmekte, bu da olayların alternatif yorumlarına yönelik alanı önemli ölçüde daraltmaktadır (Committee to Protect Journalists, 2022).

Buna paralel olarak “istenmeyen kuruluşların” tanınmasına ilişkin uygulama da genişlemiş, bu kuruluşların ülkedeki faaliyetleri fiilen yasaklanmış ve bunlarla herhangi bir temas kurulmasına yönelik sorumluluk artırılmıştır. 2015 yılında kabul edilen “istenmeyen kuruluşlar” yasası sonraki yıllarda önemli ölçüde genişletilmiş. 2022 ve 2024 yıllarında yapılan değişikliklerle kapsamı, yabancı devlet kuruluşları da dahil olmak üzere daha geniş bir yabancı yapı yelpazesini kapsayacak şekilde artırılmıştır. Bu durum, uluslararası iş birliğinin ve bağımsız kurumların faaliyetlerinin daha da sınırlandırılmasına yol açmıştır (Kondrashev, 2024: 1200).

Ayrı bir yön, aşırılıkçı faaliyetlere ilişkin mevzuatın genişletilmesi olmuştur. Kuruluşların aşırılıkçı olarak tanınmasına ilişkin prosedürler kolaylaştırılmış, bireysel katılımcıların mahkûmiyetine dayalı olarak tüm örgütlerin bu statüye alınabilmesi mümkün hâle gelmiştir. Bu durum, topluluklara yönelik kısıtlayıcı önlemlerin uygulanma alanını genişletmiştir (Neznamova, Neznamov, 2025: 25-33). Benzer bir eğilim “yabancı ajan” statüsünün düzenlenmesinde de görülmektedir: 2012’den itibaren ve 2017, 2019 ve 2022 yıllarındaki değişikliklerle birlikte, bu statünün verilme kriterleri sürekli genişletilmiş. Doğrudan finansman olmaksızın “yabancı etki” durumları da kapsama alınmıştır. Sonuç olarak bu hukuki kurum son derece geniş bir uygulama alanına sahip olmuş ve kapsamına giren kişilerin mesleki faaliyetleri üzerinde önemli etkiler yaratmıştır (Yablonskiy, Kharitonov, 2022: 90-93). Genel olarak 2014-2024 döneminde, siyasi ve bilgi alanı üzerindeki devlet kontrolünün artırılmasına yönelik hukuki düzenlemelerin istikrarlı biçimde genişlediği görülmektedir. 2014’ten itibaren başlayan ve 2022 sonrasında yoğunlaşan bu süreçler, sonraki dönemde de devam etmiştir.

Üçüncü bölüm kapsamında ayrıca, Rusya siyasi sisteminin 2014-2024 yılları arasındaki dönüşümünün, yetkilerin başkanlık merkezinde yoğunlaşmasıyla birlikte gerçekleştiği gösterilmiştir. Bu durum, devlet başkanının kilit atama yetkilerinin genişlemesi, yargı ve kolluk sistemleri üzerindeki etkisinin artması ve federal ile bölgesel düzeyde yürütme organları üzerindeki kontrolün güçlenmesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Parlamento ve yargının biçimsel olarak genişleyen yetkileri, devlet iktidarı içindeki gerçek konumlarında önemli bir değişiklik yaratmamıştır. Buna paralel olarak, Başkanlık İdaresi, Devlet Konseyi ve güvenlik yapıları gibi doğrudan başkanlıkla bağlantılı kurumlar güçlendirilmiş ve bu durum yönetimin daha da merkezileşmesine katkı sağlamıştır. Sonuç olarak, kuvvetler ayrılığı sistemi asimetrik bir nitelik kazanmış ve yürütme merkezinin baskın olduğu bir yapı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, bu değişiklikler yalnızca kurumsal reformlar olarak değil, aynı zamanda siyasi konsolidasyon ve kişiselleşmiş iktidar modelinin meşrulaştırılması süreci olarak değerlendirilmelidir. Başkanın rolünün güçlenmesi, mevcut siyasi düzenin kademeli olarak kurumsallaşmasıyla birlikte gerçekleşmiş ve bu durum, Weberyen anlamda liderliğin rutinleşmesi süreci olarak yorumlanabilir. Bu süreçte siyasi hâkimiyet, hukuki ve kurumsal mekanizmalar aracılığıyla kalıcı hâle gelmektedir.

5. Sonuç

Bu araştırma kapsamında, 2014-2024 yılları arasında Rusya Federasyonu’nun siyasi sisteminin dönüşümü, devlet yönetim sisteminde kurumsal değişimler ve yetkilerin yeniden dağılımı odağında analiz edilmiştir. Belirtilen kronolojik dönemin seçilmesi, 2014 yılındaki olaylardan sonra Rusya’nın siyasi gelişiminin, iktidarın merkezileşmesinin güçlenmesi, siyasi kararların meşrulaştırma mekanizmalarının değişmesi ve temel devlet kurumları arasındaki etkileşimin yeniden yapılandırılmasıyla bağlantılı niteliksel bir değişim evresine girmesi ile gerekçelendirilmiştir. Araştırma sonuçları, 2000’li yıllardan itibaren Rusya’da kontrollü bir parti sistemine, sınırlı siyasi çoğulculuğa ve tek bir siyasi gücün — “Birleşik Rusya” partisinin — hâkimiyetine dayanan güçlü bir başkanlık modelinin kademeli olarak oluştuğunu göstermektedir. Sonraki dönemde (2014-2024), bu model esaslı bir tasfiye yaşamamış, aksine özellikle 2020 anayasa reformu başta olmak üzere anayasal ve yasal değişiklikler yoluyla daha da kurumsallaşmış ve geliştirilmiştir.

Siyasi sistemin dönüşümü kapsamında 2020 anayasa değişiklikleri özel bir öneme sahiptir. Bu değişiklikler, devlet organlarının bazı yetkilerini biçimsel olarak genişletmiş olmakla birlikte, fiilen başkanın kuvvetler ayrılığı sistemindeki konumunu güçlendirmiştir. Bu durum, devlet başkanının hükümetin, savcılığın ve yargı sisteminin oluşturulması üzerindeki etkisinin artması ve onun siyasi sürecin merkezi koordinatörü rolünün pekişmesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, parlamento ve yargı organları mevcut kurumsal yapı içinde sınırlı bir özerklik düzeyini korumuştur. Araştırmada ayrıca parti-siyasal sistemdeki değişimlere özel önem verilmiştir. Çok partililiğin ve seçim prosedürlerinin biçimsel olarak korunmasına rağmen, fiili siyasi rekabet sınırlı kalmaktadır. Sistem içi muhalefet partileri kurumsal olarak tanımlanmış pozisyonlara sahip olmakla birlikte, egemen siyasi güce gerçek bir alternatif oluşturmamakta ve büyük ölçüde mevcut siyasi sisteme entegre olmaktadır. Bu durum siyasi rekabet düzeyini azaltmakta ve mevcut iktidar modelinin istikrarını güçlendirmektedir.

Buna ek olarak, incelenen dönemde toplumsal-siyasal alanın yasal düzenlemesinin güçlendiği, siyasi faaliyetler, bilgi alanı ve sivil toplum kuruluşları üzerindeki devlet kontrol mekanizmalarının genişlediği görülmektedir. Bu süreçler, kamu etkinliklerinin düzenlenmesinin sıkılaştırılması, seçim mevzuatındaki değişiklikler ve “yabancı ajanlar”, “istenmeyen kuruluşlar” ve aşırılıkçı faaliyetlerle ilgili hukuki rejimlerin genişletilmesi şeklinde kendini göstermektedir. Tüm bu değişiklikler birlikte değerlendirildiğinde, siyasi sistemin kademeli olarak merkezileştiği ve karar alma süreçlerinde başkanlık düzeyinin güçlendiği görülmektedir. Rusya’nın 2014-2024 yılları arasındaki siyasi sistemi, iktidar dikeyinin güçlenmesi, kurumların özerkliğinin azalması ve yürütme merkezinin — başkanın — baskın rolünün kurumsallaşması ile karakterize edilmektedir. Sonuç olarak, yapılan araştırma, Rusya’nın siyasi sistemindeki dönüşümün incelenen dönemde sistematik ve evrimsel bir nitelik taşıdığını ve yalnızca tekil kurumsal reformlar üzerinden açıklanamayacağını ortaya koymaktadır. Bu süreç, kuvvetler arasındaki dengenin değişmesi, siyasi rekabetin sınırlandırılması ve merkezî yönetimin güçlendirilmesi ile birlikte gerçekleşen kapsamlı bir siyasi güç yeniden dağılımı sürecidir.

Kaynakça

- Alekseev, R. A. (2021). Konstitutsiya Rossiyskoy Federatsii: istoriya popravok [The Constitution of the Russian Federation: History of amendments]. *Vestnik Moskovskogo Gosudarstvennogo Oblastnogo Universiteta*, (1). <http://www.evestnik-mgou.ru>
- Alekseev, R. A. (2022). Sovremennyy rossiyskiy parlament: otsenka politicheskoy znachimosti po rezultatom indeksnogo analiza [Modern Russian parliament: Assessment of political significance based on index analysis results]. *Rossiyskiy Sotsialno-Gumanitarnyy Zhurnal*, (2), 8-37.
- Almond, G. (1997). Grazhdanskaya kul'tura, politicheskoye ustanovki i demokratsii pyati natsiy [Civic culture, political attitudes and democracies of five nations]. In *Antologiya mirovoy politicheskoy mysli v pyati tomakh*. Moskva.
- Arkhipov, P. S. (2022). Problemy realizatsii printsipa nezavisimosti sudebnoy vlasti v sovremennoy Rossii [Problems of judicial independence in modern Russia]. *Universum: Ekonomika i Yurisprudentsiya*, 2(89), 10-12.
- Avakyan, S. A. (1998). Prezidents Rossiyskoy Federatsii: evolyutsiya pravovogo statusa [President of the Russian Federation: Evolution of legal status]. *Vestnik Moskovskogo Universiteta. Seriya: Pravo*, (1).
- Avdeev, D. A. (2021). Osobennosti respublikanizma rossiyskoy formy pravleniya [Features of republicanism in the Russian form of government]. *Sovremennoe Pravo*, (12), 5-12.
- Balzer, H. (2004). Upravlyaemyy plyuralizm V. Putina [Managed pluralism of Vladimir Putin]. *Obshchestvennye Nauki i Sovremennost*, (2), 46-59.
- Bazhenov, S. I. (2021). Istoriya formirovaniya Rosgvardii v sovremennoy Rossii [Formation history of the Russian National Guard]. *Vestnik Magistratury*, (5-6), 131-132.

- BBC News Russian. (2025, November 14). *Kak ogranichivali internet v Rossii v 2025 godu i chto budet dal'she* [How internet restrictions were implemented in Russia in 2025 and what comes next]. <https://www.bbc.com/russian/articles/czxne374134o>
- Bobrova, N. A. (2013). 20 let i 20 nedostatkov Konstitutsii Rossii [20 years and 20 shortcomings of the Russian Constitution]. *Konstitutsionnoye i Munitsipalnoye Pravo*, (3), 36.
- Bobrova, N. A. (2021). Konstitutsionnaya reforma 2020 kak poligon innovatsiy [The 2020 constitutional reform as a field of innovation]. *Yuridicheskaya Tekhnika*, (15), 134-139.
- Committee to Protect Journalists. (2022). *Zakony o "feykovykh novostyakh", deystvuyushchie v Rossii* [Fake news laws in Russia].
- Dyugurova, A. I. (2009). Teoreticheskiy instrumentariy analiza partiynykh sistem [Theoretical tools for party system analysis]. *Sistema Tsennostey Sovremennogo Obshchestva*, (8), 33-38.
- Easton, D. (1993). New revolution in political science. *The Socio-Political Journal*, (8), 115-128.
- Gelman, V. (2004). Politicheskaya oppozitsiya v Rossii: vymirayushchiy vid? [Political opposition in Russia: An endangered species?]. *Polis. Politicheskie Issledovaniya*, (4), 52-69.
- Gelman, V. Ya. (2005). Evolyutsiya elektoralnoy politiki v Rossii: na puti k nedemokraticheskoy konsolidatsii? [Electoral politics in Russia: Toward undemocratic consolidation?]. *Politicheskaya Nauka*, (2), 8-25.
- Golosov, G. V., & Likhtenshtein, A. V. (2001). Partii vlasti i rossiyskiy institutsionalnyy dizayn: teoreticheskiy analiz [Party of power and Russian institutional design: Theoretical analysis]. *Polis. Politicheskie Issledovaniya*, (1), 6-14.
- Gorshkov, M. K., Krumm, R., & Petukhov, V. V. (Eds.). (2008). *Rossiya na novom perelome: strakhi i trevogi*. Alfa-M.
- Hobta, V. V. (2013). Politicheskii rezhim v sovremennoy Rossii [Political regime in modern Russia]. *Aktual'nye Voprosy Sovremennoy Nauki*, (28), 110-121.
- Ivanova, O. V. (2015). Osobennosti demokratii v Rossii [Features of democracy in Russia]. *Kul'tura. Dukhovnost'. Obshchestvo*, (20), 74-79.
- Katz, R. S. (2006). Party in democratic theory. In *Handbook of party politics*. SAGE Publications.
- Khabrieva, T. Ya. (Ed.). (2013). *Parlamentskoe pravo*. Izdatel'stvo Gosudarstvennoy Dumy.
- Khudoley, K. M. (2010). Zakrepleniye superprezidentskoy respubliki v Konstitutsii Rossiyskoy Federatsii [Super-presidential republic in the Constitution]. *Aktualnyye Teoreticheskiye i Prakticheskiye Voprosy Razvitiya Yuridicheskoy Nauki*, 169.
- Kondrashev, A. A. (2018). Superprezidentskaya respublika v Rossii: mif ili realnost? [Super-presidential republic in Russia: Myth or reality?]. *Vestnik Universiteta Imeni O. E. Kutafina*, 6(46), 34-42.
- Kostyukov, A. N. (2002). Gosudarstvenno-pravovye reformy Prezidenta RF V. V. Putina i razvitie mestnogo samoupravleniya [Legal reforms of President Putin and local governance development]. *Obshchestvennye Nauki i Sovremennost*, (19), 168-171.
- Kurochkin, S. A. (2020). Effektivnoe obrashchenie v sud: voprosy teorii [Effective access to court]. *Vestnik Saratovskoy Gosudarstvennoy Yuridicheskoy Akademii*, (6), 163-176.
- Makarenko, B. (2007). Nanopartiynaya sistema [Nano-party system]. *Pro et Contra*, 11(4-5), 43-57.
- Maznikov, V. I. (2023). Osobennosti dinamiki razvitiya regionalnykh partiynykh sistem RF [Dynamics of regional party systems in Russia]. *Voprosy Natsionalnykh i Federatsionnykh Otnosheniy*, 13(3), 982-988.
- Medvedeva, O. B. (2021). Rol' Administratsii Prezidenta v sisteme gosudarstvennykh organov RF [Role of Presidential Administration]. *Alleya Nauki*, 1(2), 507-514.
- Mikhaleva, G. M. (2009). *Rossiyskie partii v kontekste transformatsii*. Moscow.
- Murasheva, E. E. (2010). Politicheskii tsentr v partiynykh sistemakh raznogo tipa [Political center in party systems]. *Vestnik Moskovskogo Gosudarstvennogo Gumanitarnogo Universiteta*, (1), 77-89.
- Nadin, A. N. (2020). Prezident RF i sudebnaya vlast v Rossii [President and judiciary]. *Voprosy Rossiyskoy Yustitsii*, (9), 107-125.

- Neznamova, Z. A., & Neznamov, A. V. (2025). Yuridicheskaya priroda ekstremistskoy organizatsii [Legal nature of extremist organizations]. *Rossiyskoe Pravo: Obrazovanie, Praktika, Nauka*, (4), 25-33. <https://doi.org/10.34076/2410-2709-2025-148-4-25-33>
- Nikitina, E. E., & Seleznev, V. A. (2019). Ispolzovanie mer administrativnoy otvetstvennosti [Administrative responsibility measures]. *Zhurnal Rossiyskogo Prava*, (3), 38-51.
- Nisnevich, Yu. A. (2021). Rossiyskaya partiya vlasti vs. dominantnaya partiya [Party of power vs. dominant party]. *Politiya*, 4, 183-199. <https://doi.org/10.30570/2078-5089-2021-103-4-183-199>
- Novosti Rossii. (2011, March 29). Professor VShE vyyasnil, chto Rossiya stala superprezidentskoy respublikoy. Kreml protestuyet. *Newsru.com*.
- Ovchinnikova, O. D. (2009). *Evolyuetsiya formy pravleniya rossiyskogo gosudarstva* [Evolution of government form] [Doctoral dissertation abstract]. Moscow.
- Panov, P. V., & Sulimov, K. A. (2021). Partiya vlasti i sistemnaya oppozitsiya [Party of power and systemic opposition]. *Ars Administrandi*, 13(4), 516-535.
- Plyaskin, V. P. (2014). Rossiya na puti ukrepleniya gosudarstvennosti i modernizatsii [Russia's modernization path]. *Nauka. Obshchestvo. Oborona*, 2(3). <https://doi.org/10.24411/2311-1763-2014-10030>
- Polovnikov, D. D. (2020). Stanovlenie pravovogo polozheniya politicheskikh partiy [Legal status of political parties]. *Vestnik Nauki i Obrazovaniya*, (10-1), 56-58.
- Riggs, J. W., & Schraeder, P. J. (2005). Russia's political party system as a continued impediment to democratization. *Demokratizatsiya*, 12(2), 141-151.
- Saetov, A. A. (2017). Osobennosti demokraticeskikh oppozitsionnykh partiy [Opposition parties]. *Obshchestvo: Politika, Ekonomika, Pravo*, (11), 21-23.
- Sakwa, R. (2012). Party and power: Between representation and mobilisation in contemporary Russia. *East European Politics*, 28(3), 310-327.
- Shekhovtsov, V. A., & Parin, D. V. (2021). Rol parlamenta v sisteme gosudarstvennoy vlasti [Role of parliament]. *Zakon i Pravo*, (1), 36-38. <https://doi.org/10.24412/2073-3313-2021-1-36-38>
- Shkel, S. N. (2014). Neformal'nye instituty v politicheskom protsesse [Informal institutions]. *Fundamental'nye Issledovaniya*, (12), 1582-1585.
- Solomanina, Yu. V. (2007). *Respublikaniskaya forma pravleniya v Rossii* [Republican form of government] [Doctoral dissertation abstract]. Vladimir.
- Stoner-Weiss, K. (2006). *Resisting the state: Reform and retrenchment in post-Soviet Russia*. Cambridge University Press.
- Sulimov, K. A., Sychev, O. A., & Belousov, K. I. (2022). Moral language in State Duma discourse. *Vestnik Permskogo Universiteta*, 16(1), 58-73. <https://doi.org/10.17072/2218-1067-2022-1-58-73>
- Taraban, N. A. (2014). Konstitutsiya Rossiyskoy Federatsii: dvadtsat let v rossiyskoy istorii [20 years of the Constitution]. *Gosudarstvennaya Vlast i Mestnoye Samoupravleniye*, (8), 8-12.
- TASS. (2024, May 27). *May Decrees of Vladimir Putin* [Infographic]. <https://tass.ru/infographics/10153>
- Tikhomirova, Yu. A. (Ed.). (1999). *Konstitutsionnoye zakonodatelstvo Rossii*. Moscow.
- Yablonskiy, I. V., & Kharitonov, I. K. (2022). Foreign agents law in Russia. *Obshchestvo i Pravo*, 3(81), 90-93.
- Yukhtarova, M. S. (2025). Rol' Gosudarstvennogo Soveta RF [Role of State Council]. *Sfera Nauki*, (4), 41-49.
- Yumanova, A. V. (2019). Presidential powers in executive branch. In M. S. Salikov (Ed.), *Uralskiy forum konstitutsionalistov* (pp. 186-193). Urals State Law University.
- Zanko, T. A. (2020). Konstitutsionnye popravki 2020 [2020 constitutional amendments]. *Voprosy Gosudarstvennogo i Munitsipal'nogo Upravleniya*, (3), 7-19.

- Zhabrov, A. V. (2010). Evolyutsiya instituta prezidentalizma [Evolution of presidentialism]. *Izvestiya Tul'skogo Gosudarstvennogo Universiteta*, (2), 227-236.
- Zuev, O. E., & Bakhlov, I. V. (2023). Rossiyskiy parlamentarizm posle konstitutsionnoy reformy 2020 goda [Russian parliamentarism after 2020 reform]. *Sotsialno-Politicheskie Nauki*, 13(4), 74-79. <https://doi.org/10.33693/2223-0092-2023-13-4-74-79>